

LUCEAFARUL

REVISTĂ
ILUSTRATĂ

PENTRU
LITERATURA
SI ARTA

Anul VIII.

Nr. 11.

Sibiu, 1 Iunie 1909.

SUMARUL.

Em. Gărleanu . . .	Din lumea celor ce nu cuvântă: I. Musculița. II. Tovarășul.	Victor Eftimiu . . .	Măestrul (poezie).
Ecaterina Pitiș . . .	Cântec (poezie).	Aurelia Pop . . .	Şoapte (poezie).
A. Seca . . .	Melancolie (poezie).	Mihail Lungianu	Cu crucea.
Vasile Stoica . . .	Răvaş (poezie).	D. Marcu . . .	Inviere (poezie).
D. N. Ciotori . . .	Din ţerile scandinavice: Muzeul Nordului“.	E. Hodoş . . .	Pagini străine: Ivan Turgheiev: Ceasul.
		Ecaterina Pitiș . . .	Cântece (poezie).
		Cronică: . . .	Tablou comemorativ. Ştiri.

Ilustrațiuni: Muzeul Nordului. Din Muzeul Nordului: Portul țărănesc (figuri de ghips îmbrăcate în costume); Interiorul unei case țărănești din provincia „Scania”; Interiorul unei case țărănești din Norvegia. Octavian Smigelschi: Tablou comemorativ.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ
sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcea, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, Em. Gărleanu, O. Goga, Enea Hodoș, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmnicianu, I. U. Soriciu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

Austro-Ungaria:

ABONAMENT:

1 an	12 cor.	Ed. de lux	20 cor.
6 luni	6 "	" " " . . .	10 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Strainătate:

1 an	16 cor.	Ed. de lux	25 cor.
6 luni	8 "	" " " . . .	13 "

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

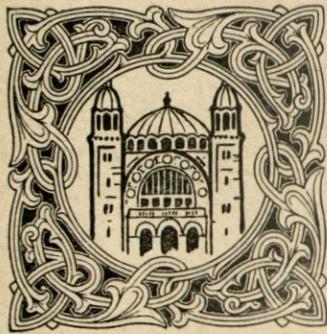
Cărți nouă ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

Cărți de premii pentru școlari.

Estrasuri din catalogul, care să afle sub tipar, gratis și franco.

W. Krafft, Sibiu.

♦ ♦ ♦ pentru biblioteci.

EUICEAFARUE

A. C. V.

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este oprită.

Din lumea celor ce nu cuvântă.¹⁾

De Em. Gărleanu.

I.

Musculița.

În odaie e tăcere. Prin fereastra deschisă, soarele scoate sclăpiri din sticlăria de pe poliți. În fața iconostasului clipește candela. Pe masa din mijloc, stă deschis, uitat acolo de cătră copiii sfinției sale, un ceaslov vechiu, scorojit și unsuros. O musculiță, cât o gămălie, strălucitoare ca un licuriciu, intră bâzând să caute ceva dulce de gustat. Sboară încolo și 'ncoace. Se uită prin străchini, se aşează pe marginea unui pahar, se plimbă pe la icoane, ca și cum s'ar închină, ba intră până și 'n potcapul cel nou, pe care, plodurile, îl așezaseră pe pat cu fundu 'n jos și-l prefăcuseră într'un cuibar cu ouă roșii, — căci e Paștele. Nimic... În sfârșit dă Dumnezeu, și ajunge și la măsuță, drept deasupra ceaslovului. Se lasă ușoară, sbârnăind mulțumită pe foiaia unsuroasă, pe ale cărei colțuri de sus picăturile de ceară stau ca niște peceți. E doar obișnuită cu cărtile bisericesti, nu odată ieșise, sătulă, din biserică de peste drum. E atâtă hrana pe foile îngroșate par că de urmele degetelor tăvălite prin grâul dulce al colivilor. Iar aici, pe o margine, a dat tocmai peste ce căută; o pată, zaharisită proaspăt, arătă că degețelul ce-și lăsase urma avusese grija să se înmoiae dintr'untai în dulceață. Musculița se pune pe ospătat;

prăpădenie de lacomă ce-i. Numai din când în când prinde cu ochisorul roșul slovei mari din susul foii, un S frumos, încondeiat cu măestrie, ca și cum ar fi fost țesut la începutul rândului: „Slavă ţie“. Atunci își aduse aminte cum necăjise mai zilele trecute, la o lethurghie, pe un dascăl, căruia îi rămăsese pe barbă, lângă buze, un fir de grâu uns cu miere. Până ce n'a gustat din miere nu s'a lăsat; dar bietului om i-a ieșit sufletul alungându-o.

Acum s'a săturat; se suie binișor până 'n mijlocul slovei roșii care o atrage. Își scutură aripiorele, își întinde piciorușele de dinapoi, și le freacă unul de altul ca și cum ar ascuți două cuțite; apoi, leneșă, ațipește.

În clipa aceasta ușa se deschide dintr'odată. Sfinția sa, popa Gheorghe, intră supărat, aprins la față, răsuflând din greu. A făcut slujbă la biserică, pe urmă s'a abătut pe la Petru bacalău, aşa în treacăt, a luat un pelinaș, și s'a întors acasă. Si poftim ce găsește: preoteasa nicăeri, — dusă prin vecini: copiii la hoinărit, după ce spărseleră mai întâi toate învelitoarele gavanoaselor cu dulceți, de pe fereastra din sală.

— Poftim!... ei, poftim!

Strigă părintele înfuriat. Apoi își aruncă ochii pe masă, și se supără și mai rău:

— Până și cărtile mi le-au vrăfuit!

Repede, cu o mișcare iute, sfinția sa închide ceaslovul, și-l aruncă, la loc, în dulap.

Iar în mijlocul slovei roșii, musculița, strivită,

1*

¹⁾ Din volumul ce va apărea, sub acest titlu, în editura Socec.

se făcă una cu hârtia, tocmai în clipa când, mai adormită, isbutise să-și statornicească, în căpușorul ei, un gând: „Ce bine e să trăești, și să mori sătulă!“

II. Tovarășul.

E încă întuneric. Pământul e jilav de rouă și brazele răsturnate, în ajun, de cătră fierul plugului, miroase a proaspăt. În văzduh o rață sălbatecă sboară, furișându-se, măcăind speriată, ca alungată de glonț. Pe o grămadă de coceni, plugarul, rămas peste noapte în câmp, doarme învelit cu niște saci; și mai încolo, booleanul treaz, Duman, stă cuminte, cu gâtul întins, aşteptând jugul. Dar departe, în sat, încep să cânte cocoșii, căci zorile prind să mijescă. Lumina se cerne din ce în ce mai deasă, și 'n vreme ce cununa cerului se luminează, pe pământ se deslușesc toate: satul; încolo, pe coastă, ca urnită din loc, pădurea; în fund, dealurile gemene, unul după altul, ca pe o scară.

Și 'n cea dintâi clipă de revărsare a luminei, grija care ţărăie în urechea plugarului ca un greere, îl scoală. Omul aruncă sacii la o parte, sare în picioare, își freacă ochii cu dosul mâinii stângi și cu dreapta își îndreaptă șalele. Apoi pornește spre Duman. L-a înjugat... Slab, de i se văd coastele, ca niște arcuri, sub piele, Duman își încoardă mușchii, își potrivește bine cerbicea în jug, — și pornește, împlântându-și picioarele ca niște ţăruși de oțel. Și cum merge, aşa, aude din urmă fâșâitul cuțitului cum intră în pământ, ca într'un miez de pâine, iar uneori, glasul plugarului, cum îl îndeamnă și-l îndreaptă, părintește:

— Cea, Duman, tată!

Duman îl ascultă ca un copil, și, mereu, dâra neagră a brazei se deapăna dela un capăt la altul al lanului ca pe un mosor.

Se luminează încet, încet, în pas cu Duman par că. E liniște. Un stol de grauri se lasă, pieziș, în apropiere. Razele soarelui își scutură, tremurând, praful de aur în aer. Și Duman simte, după cum e purtat plugul de coarne, că puterile stăpânului au mai slăbit.

— Hăis, Duman, tată!

Iar, la glasul lui, răspunde, ca din niște

dumbrăvi înflorite în adâncuri, ciripitul gădilitor al ciocârliei....

E cald. Pământul par că fumegă. Grumazul lui Duman prinde să lucească de sudoare; jugul îl frige. Și din urmă glasul mai măniat al stăpânului îl zorește:

— Hai, Dumâne, hai!

Duman nu trage nici mai tare nici mai încet; căci cunoaște el cuvântul nerăbdător și necajit al stăpânului. Păsește liniștit, înțelepțește, și 'n ochii lui cumintă și negri par că se răsfrângă și mai tare față neagră a pământului scormonit de plug....

S'a încălzit de tot. Soarele frige. Duman par că și simte picioarele tremurând, mai cu seamă, dreptul dinainte, în copita căruia i-a intrat un piron, mai acum câtăva vreme. Îi e sete. Dar din urmă glasul aspru acum al stăpânului nu-i dă răgaz. Booleanul e deprins, — mai aşteaptă încă ceva; și nu întârzie mult; o vargă i se aşterne pe spate, lăsând o dungă peste pielea udă. Omul tipă:

— Sireace, sireace! — Mânca-te-ar lupchii!

O albină, rătăcită, se ține morțiș de plugar, și el o alungă înfuriat, cu mâna. Un graur s'a desprins din stol și s'a lăsat pe spatele lui Duman care-l poartă, îngăduitor, ca pe un prieten. Iar înaintea plugului, ca un vornicel ce arată calea, un cocostârc păsește agale, privind când cu un ochiu când cu altul spre pământ, înfingându-și uneori ciocul.

— O-ahoo!

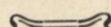
Soarele s'a nifpt în creștetul cerului și de acolo dogorește văzduhul. Țarina e încropită ca și cum ar fi turnat cineva pe deasupra apă fiartă.

Duman răsuflă din greu. Imprejurul gâtulu simte, ca o sgardă de fier, urma jugului scos. Plugarul i-a dat o mâna de coceni, din care dânsul de abia alege câte unul. Un prichindel de copil i-a adus și omului de mâncare: o bucată de mămăligă cu ceapă. Dar decât mâncarea, odihnă par că e mai priinciosă. Omul face un sac mototol și-l pune sub cap.

Duman nu mai mănâncă; prichindelul i-a adus o oală cu apă în care nici nu-i intră bine botul. Apoi rămâne aşa, cu puterile sleite, sub arșița soarelui. Graurii, cocostârcul, au sburat. Au rămas ei singuri în câmp.

In dreptul lui Duman doarme plugarul, cu față arsă, bătută de razele fierbinți ale soarelui, ale căror împunsături scot broboane de sudoare. Duman se uită la dânsul cu ochii mari, jalnici; și dela plugar, privirile îi fug la umbra ce o aruncă el singur pe pământ, la umbra care par că se topise din el, de i se aşternuse, moale, ca o ceată, la picioare.

Și par că înțelege, par că în mintea lui se face deodată o lumină omenească: pornește cu pași grei, se apropiie de stăpân, până când îl învelește în umbra trupului lui trudit, ca într-o pânză răcoroasă. Apoi, cu ochii închiși, bouleanul rămâne în soare, încremenit, cu genunchiul piciorului drept îndoit, gata să urnească iarăși plugul pe brazdă.

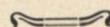
Cântec.

E atâta floare afară,
Vrajă, cântec și lumină,
Că întreagă lumea astă
Mi se pare o grădină,

Iară sufletu-mi un flutur
Cu plăpânde aripioare,
Ce tot zboără și se pierde
Prin grădina astă mare.

Mii de flori frumoase-l chiamă,
Îi deschide sănul firea,
Însă floarea care-o caută
Nu 'nflorește nicăirea.

Ecaterina Pitiș.

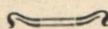
Melancolie.

Mă 'nvăluie măhniri profunde, neînțelese, cât îmi pare
Că am venit plângând acasă dela tristă 'nmormântare
Și gândurile cad greoaie ca abătute de-o durere...
Mă mir și inima ce are și sufletul ce-mi poate cere!?

Afară și o noapte albă, fermecătoare, diafană,
De par căr fi căzut anume din cer să vindece o rană,
Pe prunduri mulcom glas de ape, ca o romanjă de iubire
Ce-o cântă fetele uitate tot așteptând duiosul mire.

Se 'nalță luna sus, curată și plutitoare astă sară,
Ca visul cel dintâi ce naște sfios în suflet de fecioară.
Cum trece pașnică și albă și visătoare printre stele
Par căr voi să lumineze din cer melancoliei mele.

A. Seca.

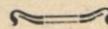

Răvas.

La noi acu-s atâtea flori,
E-atâta soare și lumină;
Resună codri visători
De mierle și priveghitori.

E-atâta dragoste 'n grădină,
Și-atâta farmec pe potici,
— Si numai tu lipsești de-aici.

Vasile Stoica.

Din țările scandinavice.

„Muzeul Nordului“.

II.

Jos, la poalele tapșanului pe care e situată grădina „Muzeul Skansen“, se înalță o clădire uriașă, durată din granit. Ea este lucrată în stil gotic, cu elemente împrumutate dela vechile case boerești (herrgård) ce se clădeau altădată în Peninsula scandinavică, iar în față-i se ridică două obeliscuri pe care strălucesc următoarele versuri scrise cu litere de aur:

„Si poate-a sosi ziua
Când aurul nostru n'a ajunge
Să reconstituie icoana
Acelor vremi apuse.“

„De la străbuni ne-au fost lăsate
Să le păstrăm feciorilor
Și'n veci să fie păzite cu sfîntenie,
Cât ini or mai bate aici la Nord.“

Acesta este „Muzeul Nordului“; este într'adevăr mauzoleul în care stau închise mărturiiile orânduite să fie chezăsie, să vorbească de felul cum și-au dus traiul vechii Scandinavi.

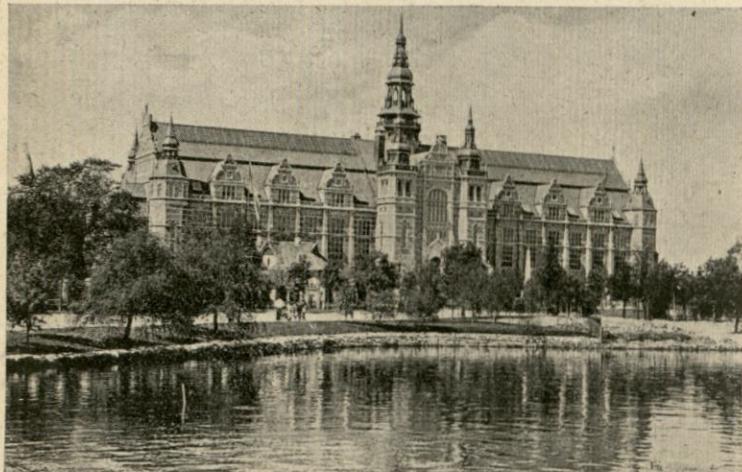
Intr'adevăr, îndatâce intri, te află în față statuie lui Gustav Wasa, bătrânul ce așeză legi și hotare Suediei. El e imbrăcat în purpură și stă în jilțul aurit și cu mâna pe spadă.

De-o parte și de alta a acestei statui se întinde o sală uriașă cu boltile arcate și susținute de coloane rotunde.

La dreapta stă chipul lui Gustav Adolf. El e călare și poartă armura ce avu în bătălia dela Lützen. În urmă-i se înșiră armele și trofee din acele vremuri glorioase, iar în balcoanele sălii sunt așezate steagurile învingătorilor și învinșilor. Nu lipsesc nici carăle de triumf și nici insignile felurilor nobili ce luptară pentru gloria armelor suedeze.

De-a stânga e Carol al XII-lea, în urma căruia se înșiruesc de asemenea armele și trofee ce fac mărturia întâmplărilor din acele vremuri, precum și steagurile cari fălfăiră în vîrtejul bătăliilor ce acest neastămpărat rege purtă cu felurite neamuri.

Mai încolo se păstrează diferite obiecte, haine, arme etc. cari au aparținut primilor Bernadoți.

Muzeul Nordului.

Prin felul cum e aranjată, această sală face o impresie deosebită și poartă gândul cătră timpurile de mărire din viața poporului suedez și socotesc, că își poate închipui oricine sentimentele ce se pot aprinde în sufletele tinere.

In partea dreaptă, la intrare, coborând pe o scară ce duce în subsolul muzeului, vizitatorul se află deodată într'o sală minunat de frumoasă, prin chipul cum sunt orânduite feluritele lucruri pe care le conține.

Aici, dealungul pereților, se văd niște dulapuri mari cu uși de sticlă, în cari sunt așezate chipuri de gips, ce reprezintă pe locuitorii diferitelor ținuturi din Suedia. Aceste chipuri sunt lucrate de cei mai buni modelatori și infățasă întru totul expresia feței țăranilor, aşa incât, fiind îmbrăcate în costumele respective, par că stau să vorbească.

Vezi chipul țăranului din Nordland (partea de Nord)

purtând pantaloni de piele și cojoc, cisme mari și un fel de căciulă de postav albastru cu dungi roșii pe la tivuri. Țăranca poartă de asemenea cojoc cu clini largi, o zăvelcă vărgată cu roșu și cu alb, cisme și o broboadă juguiată ce seamănă mult cu aceea pe care o poartă țărancele din unele părți ale Ardealului și

Munteniei. Ea mai are și niște mănuși de piele pe care sunt brodate flori cu culori vii.

De-o parte se află chipurile țăranilor din Dalecarlie, cu îmbrăcămîntea lor minunat de frumoasă. Țăranca poartă un fel de vestă galbenă pe care sunt cusute râuri în felurile amestecuri de culori vii care atrag și încântă privirile. Pe cap poartă un fel de scufă, iarăși brodată, peste care leagă o năframă albă străvezie. Rochia e de asemenea de culoare gălbue cu panglice albastre pe la poale. Țăranul poartă niște pantaloni scurți până la genunchi, ciorapi roșii, legați cu niște ciocoți tot roșii ce-i atârnă până aproape de glezne. În picioare are pantofi împodobiti de asemenei cu ciocoți, iar pe cap poartă un fel de căciulă de postav roșu, asemănătoare cu fusul unora dintre locuitorii din Balcani. Are vestă de piele de oaie sau de capră, argăsită frumos și colorată fie galben fie roșu și împodobită cu nasturi de metal strălucitor.

Portul țăranilor dalecarlienii variază după comune sau parochii, cum se obișnuese să se zice în părțile aceleia. El este însă luat ca tip, când e vorba să se reprezinte costumul național suedeze și tot dalecarlianii sunt și țăranii de pe pârâele lui Zorn, care ca nimici altul a știut să prindă întreaga lor fire și s'o redea prin minunatele împreunări de culori. Toate variantele portului țărănesc din ținutul Dalecarlie, cum e cel al locuitorilor din Leksand, Floda, Mora sunt reprezentate în colecțiunea dela Muzeul Nordului.

Mai încolo se înfățișază locuitorul din Vestrogoitia

goste ca să-și împodobească locuința cu felurite lucrări de lemn, cu minunate încrustări pe dânsene. Așa tot în sala despre care am vorbit se pot vedea felurite obiecte caznice de o adevărată valoare în ceeace privește arta populară. Așa sunt mici teascuri, funduri pentru tocat, furci de tors, vărtelnițe, bătătoare, ciomege, linguri, ploște, vase, fărfuriuțe sau bliduri etc., toate având săpături făcute cu multă îndemânare și care prin feluritele figuri ce reprezintă satisfac și pe cel cu gusturi căt se poate de rafinate. Ele sunt nespus de multe și sunt orânduite după ținuturi.

Din Muzeul Nordului: Portul țărănesc (figuri de ghips îmbrăcate în costume).

și în special cel din Bläkinge. Portul țărcelor din această localitate seamănă aproape întru totul cu al săliștelor, cu deosebire că ele poartă o rochie albastră, culoare pe care de altfel popoarele nordice o iubesc atât de mult — și un tistimel brodat frumos, pe care îl pun după gât.

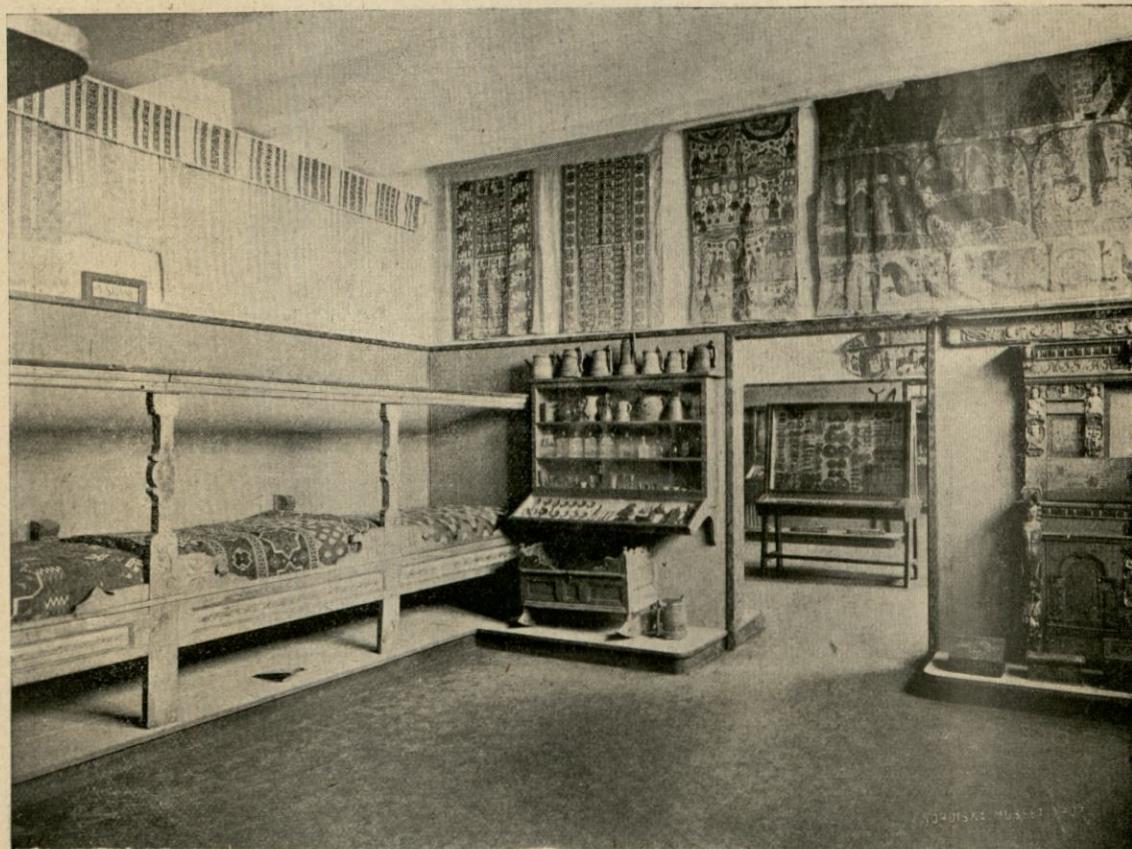
Se înșirue tot așa chipuri care reprezintă pe locuitorii diferitelor părți ale țării, căutându-se, după cum am spus, ca pe lângă port să li se înfățișeze și expresia feței.

Fiindcă din cele mai depărtate vremuri, țăranul scandinav a fost o putere în stat și și-a avut gospodăria lui unde și-a dus traiul nesupărat de nimeni, a fost foarte natural ca el să aibă o deosebită dra-

Mergând puțin mai înainte și trecând într'un mic coridor, se ajunge într'o sală mai mică unde se văd armele cu care se apărau sătenii de fiarele sălbatici, precum și feluritele curse pe care le întindeau ca să prindă pe acești dușmani atât ai lor căt și ai vitelor cu cari se ajutau ca să-și ducă traiul. Pe lângă feluritele „fieruri“ se văd o mulțime de curse alcătuite din trunchiuri de copaci, din pietri și gropi, în care, prin ingenioase așezări, puteau să fie prinse fiarele cele mari. De asemenea sunt expuse felurite lânci, ferecate cu piroane, precum și puști cu țevi groase ca aceleia ale cazonului. În secțiunea privitoare la ținuturile locuite de Laponi se văd chipuri care înfățișează pe acești pitici ce-și duc traiul într'o na-

tură vitregă, dar pe care ei o iubesc atât de mult. Așa sunt câțiva împăiaji având pe dânsii niște hamuri împodobite cu panglice de postav albastru și verde. Ei sunt înhămați la „pulkă“ în care se află Laponul îmbrăcat în țoale lucrate din piei și purtând pe deasupra o haină de culoare albastră, chipului ca un fel de fudulie, ca să nu pară prea sălbatic. El ține într-o mână hărurile, iar în cealaltă nedespărțita lance. Femeia, îmbrăcată și ea tot în haine de piele, poartă un fel de copae învălătă în piele și pe care o ține pe după gât cu ajutorul unor curele. În această

dintr'âNSELE, cum sunt cele din Skania și din Vestrogoția, seamănă mult cu acele ale țăranilor români din Ardeal. Tot ca și aceștia, și țăranii din numitele ținuturi au un fel de policioare așezate dealungul pereților pe care își răsărit vasele cele mai frumoase. Într'însele locuințe care reprezintă ținuturi din partea sudică a țării se văd niște paturi în chipul unor hambare, doar cu o deschizătură prin care se poate intră într'âNSELE. Ele sunt sculptate frumos și împodobite cu străi pe care văzându-le, mi se parea că sunt scoarțe de-ale noastre. Nu e absolut nici o deosebire

Din Muzeul Nordului: Interiorul unei case țărănești din provincia „Scania“.

copae își ține pruncul care e ferit de viscol, fiind ascuns ca într'un fel de pungă ce are doar o mică deschizătură pe unde să intre aerul la micul Lapon. De asemenea se văd și cânnii cari în părțile mai despărțite și mai pustii le trag pulkile peste nămeții de zăpadă. Sunt apoi o mulțime de obiecte, unele de os cu săpături meșteșugite, ba chiar mai că nu-i vine a crede ca ele să fie lucrate de niște oameni ce par a fi nevoiași. În deosebi sunt câteva coarne de ren cu săpături de o frumuseță rară, precum și niște lănci tot de coarne de ren.

Din această sală vizitatorul este condus de o scară în etajul I al muzeului. Aici se află mici despărțituri care reprezintă interioruri de case țărănești. Unele

intre acest fel de lucrări și acele similare pe care le fac țărancele noastre.

In al doilea etaj sunt așezate, în partea despre intrare, toate lucrările privitoare la confectionarea vestimentelor, precum și diferitele feluri de țesături și broderii. Tot aici se află și instrumentele trebuitoare la executarea lucrărilor respective. În același etaj, în partea din fund, se află secțiunea daneză. Sunt aproape aceleași obiecte ca și în secțiunea privitoare la Suedia, însă cu mici variații și deosebiri.

In etajul al treilea, în partea din fund, se găsește secțiunea norvegiană. Aici sunt într'adevăr lucrări cari uimesc prin frumusețea lor, ba nici nu-i vine a crede că oameni ce și duc traiul în ținuturi sălbatice să

poată avea niște gusturi atât de alese. Sculpturile în lemn cari alcătuesc această secțiune pot să stee alături cu orice lucrări de artă, în înțelesul cel mai strict al cuvântului. Asemenea țesăturile și vestimentele sunt foarte frumoase. Unele aleseturi sunt întocmai ca acelea pe cari le fac țărancele din părțile muntoase ale țării Românești.

Lucrările din secțiunea norvegiană, prin superioritatea lor ca lucru și ca concepție, ne dovedesc cătă putere de imaginație are acest popor.

Tot în același etaj, în partea despre intrare, se află camerele istorice, adecaț odăi orânduite în chipul celor

Socotesc că ar fi inutil să mai insist asupra însemnatății acestei instituții; ceeace așă voi să adaug ar fi două-trei cuvinte asupra mijloacelor prin care s'a putut realiza această carte în care poate ceti orice povestea neamurilor dela Nord.

Muzeul Nordului este clădit și orânduit prin subscripție publică. Este o operă uriașă, care după cum se spune în statute „apărține poporului care a contribuit la realizarea ei“ și cu care se poate mândri în fața lumii întregi, căci a știut să-și înțeleagă și să-și prețuiască trecutul, ca nici un alt neam civilizat.

„Ori câte cărți s'ar scrie și ori câte vorbe înfiăcă-

Din Muzeul Nordului: Interiorul unei case țărănești din Norvegia.

ce au fost locuite de diferiți regi. În ele se păstrează mobila precum și alte lucruri ce au aparținut persoanelor despre cari sunt așezate ca să povestească celor ce vin să le viziteze. Cu deosebire atrag atenția camerele mobilate cu mobile stil „Gustavian“, după numele lui Gustav al III-lea, sub domnia căruia artele luară o deosebită desvoltare și care zidi și frumoasele palate dela Drotningholm în apropierea Stockholmului.

Tot în acest etaj se află o secțiune pentru păpuși și jucării. Pentru întrebunțarea jucăriilor se află diferite desemne, precum și cântecile cari se cântă în timpul executării anumitor jocuri. Nu lipsesc de asemenei nici feluritele instrumente muzicale, precum nici cărți și diplome vechi scrise de mâna.

rate s'ar spune pentru glorificarea trecutului și aprinderea iubirii de neam, ele nu-și pot avea efectul ca orânduirea mărturiilor ce chezăsuiesc acest trecut și după care poate înțelege oricine ceeace e capabil să înțeleagă“ — îmi spuneă unul dintre conducătorii acestui muzeu.

Muzeul Nordului e destinat totdeauna elevilor școalei de belle-arte și acelor dela școala tehnică industrială cari vin și studiază arta poporului pentru a se inspira dela dânsa și a o folosi în compozиțiunile lor.

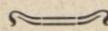
Și acum fie-mi îngăduit să fac o rugămintă celor în drept, dacă cumva își vor arunca ochii pe aceste rânduri:

De ce nu s'ar trimite oare cineva care să studieze *

organizația acestui muzeu? Cel mai în măsură și cu mai multă autoritate ar fi dl Tzigara-Samurcaș în care avem dreptul să ne punem nădejdea că va luă ini-

tiativă ca să avem și noi o astfel de instituție. Și cred că și poporul nostru ar fi capabil să ajute la realizarea acestui scop.

D. N. Ciotori.

Măestrul.

In dimineața sură, ploaia
Grăbitei, tristei primăveri
Deșteaptă glasuri din mormântul
Abia 'ngropatelor dureri.

Pe sufletu-i de două veacuri
Intind aripi de lilieci
Amurgurile dealtădată
Ploioase, palide și reci...

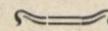
Ca niște stoluri risipite
S'adună iar și iar se 'mpart,
Căscând în umeda 'nserare
O gură largă 'n cerul spart...

Năluca vremilor fugare
S'abate 'n zarea tristei ploi
Cu facla gloriei plecată
De vântul vremurilor noi...

Izbânda lui acolo trece
Dar facla ei acum s'a stins,
Doar scrumul a rămas cunună
Pe fruntea celuia învins...

Și azi, ciudata tragedie
In mintea lui s'abate iar:
Un soare istovit și palid
Murea învins de-un felinar...

Victor Eftimiu.

Șoapte.

Fetița mea cu chip frumos
Apus în lumi de stele,
Te chiem mereu cu glas duios
În cântecele mele.

Apleacă-ți mândri ochi cerești,
Izvoare de iubire,
Durerea mea s'o potolești
Sub dulcea lor privire.

Fetița mea, tu înger bland,
Pierdut în zări senine,
E vecinic călătoru-mi gând
Ce sboară cătră tine.

Tu ești nădejdea mea din cer
În clipe de durere;
Când toate visurile-mi pier,
Mai am o mânăiere.

Cu dorul meu purtat prin zări
De vânturi plângătoare
Trimit în svon de suspinări
Sfioasa mea cântare

Tu vânt priveag la uși de rai
Mai spune-mi vr'o poveste, —
De fata mea cu chip bălai
Mai știi să-mi dai vr'o veste?...

Săcel, 1909.

Aurelia Pop.

Cu crucea.¹⁾

În ziua de Sfântul Vasile, după eșirea dela biserică, în legănatul îmbuestru al roibului său, Părintele Niță și-a luat drumul spre „Dâmbovicioara”, urmat de feciorul lui cel mare și de dascăl. A străbătut valea strâmtă, a urcat muchea ce duce la „Moșoroae” și, până să prinză a se ’noptă, a botezat casele toate din „Ciocan” aşezate aşa, că dela una până la alta ieșia sufletul din bieții cai. A coborât apoi în vale și s'a oprit să poposească la Gheorghe Dobrin, omul cel mai crudare de mâna din cătun.

Lelea Floarea, nevasta lui, cu mâncările ei sumese, umblă acum tot de-a fuguliță din odăia de jos, unde făcea de-ale mânăcărei, în cea de sus, unde aşezase pe dîumeți. În toată mișcarea ei se vedea grijă de-a face lucrurile cât mai bine și mai de grabă, ca să mulțumească pe aşa rari și cinstiți oaspeți. Și ce n'a pus biata femeie pe masă: lapte gros dintr'un steand atunci început, carne de mistreț, caș de putină afumat, fier și prăjit. Și iat-o că aduce apoi o oală cu vin, din care eșiau nori de aburi.

— Ei, lele Floare, dar ce D-zeu, prea te ostenești!

— Vai de mine, Părinciorule, numai să credeți la aşa primire. Cât putem să facem, facem cu toată inimă, că și Sf. Voastră nu pregetați vara și iarna prin cocele aurile astea. Fără Sf. Voastră am trăi ca niște neglijuiți și am murî nespovediți și negrijiți!

Și după ce au cinat:

— Ei, lele Floare, în dulcile asta ți-i însură doar fecioru!

— De, Părinte, l-ași însură; dar, bată-l-pustia, nu vrea și pace. Să vezi, Sfintia Ta, ne-am făcut noi socoteala să mergem la Tinca Tînti, știi, la aia văduvă de dincolo de părău; el nu și nu; zice că mai bine stă aşa flăcău unguresc toată viața. De, acu să vă dați și Sf. Voastră cu idea, n'ar fi bine? Moșie de opt clăi de fân, ceva dramuri în munți, parte la pădure, vitișoare destule, ce să aibă mai mult?

¹⁾ Din volumul ce va apărea în curând în editura inst. de arte grafice „Minerva“.

Și el o ține cu năgodele lui. He, știi eu, îi lunecă ochii lui Grigoraș, după săracia aia, care n'are nici după ce să bea apă. I s'a năzărit s'o ia și mai multe nu, că l-a obricit. Părinciorule, vai de el și de zilele lui! Și d'aia te-ași rugă, să faci bunătate să lași mâne în casă la fata asta, ce ți-oiu da eu, zău aşa Părinciorule, să-ți ție D-zeu zilele!

Preotul a clipit odată din ochi, a dat să zică ceva.

— Ia, mai nimic, urmă femeia, niște burueni. Le-am făcut de urît la unu d'altu, că altfel nu-i chip să-i desfaci! A-ra!.. Dar ți-e somn, Părinciorule, și eu tot îndrug mereu!..

Într'adevăr Părintele Niță clipocia de-abinele și n'a răspuns nimic la toată ploaia de vorbe și la tânguiala femeii. Altădată când era întrebăt de câte ceva, tăcea ce tăcea, și apoi spunea ce trebuie de făcut și ceeace hotără el, era lucru hotărît de toți, că Părintele era ascultat de enoriași și 'n toată viața lui de păstor sufletesc nu-și aduce aminte să fi eșit unul din voia ori din sfatul lui. Acum însă tăcea.

— O fi trudit de drum, ori cine știe ce gânduri l-o fi muncind, că de, om e, și s'o fi ținând și de Sf. Sa căte un necaz ca de noi toți! a zis în ea lelea Floarea și s'a dus.

A doua zi Părintele Niță a botezat casele din cătun. Mergea cu greu pe urcușurile înghețate, aci călare, aci pe jos, luptând cu viforurile cumplite, ce stăpânesc în timpul ierniei toate locurile înalte și deschise. I se prinseseră flori albe de barbă, mustață mare, groasă și era tot un scuț și opincile-i sunau ca niște bucăți de fier, aşa erau de înghețate.

Într'un loc îl ajunge din urmă vameșul dela Giuvala:

— Da încotro, taică, pe aşa vreme? Întrrebă el.

— La rai! răspunse Părintele atât de linistit și pe negândite, că ai fi crezut poate, că vorbește cu tot dinadinsul.

— Așa? Ia-mă și pe mine atunci! vorbi vameșul.

— Bine, îți dau blagoslovenie să mergi D-ta înainte, că eu mai am puțin de umblat cu crucea! Dar până atunci vino să te boțez, să nu mergi strein de cele sfinte, ca vameșul din scriptură!

Și Părintele Niță a înălțat pământul și a botezat pe omul, care n'a știut de D-zeu în toată viața lui.

— Dar știi una, Părinte? începă vameșul, mergând unul după altul pe poteca îngustă. Am jucat astă noapte cărți cu Blebea și dintr'una intr'alta a venit vorba de cearta cu Sf. Ta. Spunea că nu te lasă de Bobotează să-i treci pe la poartă și nici să mergi în Suseni cu crucea, intr'una cu capul. E înfuriat rău pe Sf. Ta și-ți spun curat că ai face bine să te păzești, să nu-i dai prilej să-și facă gustul, că știi vorba aceea: „Până la D-zeu te omoară sfinții“. Acu eu sunt bine cu el, o știi Sf. Ta, și mă bucur, că te-am întâlnit, să-ți dau sfatul astă!

Părintele Niță se înviorase acum la față, ca și cum i s-ar fi luat un nor negru de pe suflet. El știa bine, că vameșul e prieten cu Blebea și mai știa că din pricina asta i-a devenit și el dușman și azi a putut să-i înfrângă ura în piept, să-l plece sub cruce, să-l facă să-i sărute mâna. Șă început să zâmbească:

— Așa? Atunci am să zoresc, să sfârșesc cu botezul în enoria mea, să mă duc neapărat și prin Suseni, să-i întorc sufletul dela pieire!

Vameșul stârnii:

— Ascultă-mă pe mine, Părinte, să nu faci una ca asta, că Blebea o să strângă oameni mulți, o să-i înfurie contra Sf. Tale și mi-a spus chiar verde, ce are de gând să-ți facă!

Si Părintele îi răspunse:

— Cu atât mai bine! O săi dau răgaz să adune cât mai mulți rătăciți. Am să mă duc pe acolo tocmai în ziua de ajun ori de Bobotează. Să-i spui, Domnule vameș, să-i spui că o să-i botez pe toți!

Ajungând la o strânsură de case s-au despartit: vameșul urmându-și drumul; Părintele, cu ai lui, mergând să boteze pe credincioși, cu locuințele și vitele lor, dându-le întărire în nevoi, gonind duhurile rele, sădind pre tutindeni sănătate și ocrotire de primejdii.

Pe seară Părintele Niță a avut de lucru și cu alt ceva. Murise Ghica Calin, bărbatul Tânăr și voinic, singurul fecior al unei mame bătrâne prăpădite și tată a trei copii; căci patru porniseră, cu câteva zile înaintea lui, pe calea lungă a vecinieei. O molină cumplită se cuibărise între ei, secerând fără milă pe unul către unul. Părintele a luat mortul, l-a aşezat cu coșciugul dea curmezișul pe doi cai înșăuați și a pornit cu el încet-încet în vale, unde se înjghebase în grabă un cimitir. Pentru toată truda n'a luat un ban; ba a mai dat dela el bietelor femei, să se ajute în necazul ce căzuse peste ele. Așa era Părintele Niță: bun ca pânea caldă, milos și gata de sărit în ajutor oricând și pentru origine. Calul lui sta întotdeauna cu șaua pe el în grajd. De venie cineva în miezul nopții: „Aoleo, sai, Părinte, că moare maica, ori taica,“ Părintele Niță era pe data îmbrăcat și pornit spre omul pătimăș. Si vorba lui era blândă și împăciuitoare, numai rar de tot biciuuitoare și cu două tăișuri.

Si oamenii prețuiau par că bunătatea lui și jertfele ce făcea, că acu, la Bobotează, când umblă cu crucea prin sat, și eșiau toți înainte de departe, cu lumânările aprinse în mâna, îl conduceau dela o casă la alta, îl încărcau cu tot felul de daruri pe lângă ploncul obișnuit: francul, piciorul de porc și fuiorul de în ori de cânepă. Dâmboviciorenii, mai ales, și pregătiau în totdeauna cașuri de cele rotunde și afumate și câte ceva vânăt. Si Părintele primia bunătățile astea cu drag, știind că-s date cu toată inima și-și cătă de drum, lăsând în urmă binecuvântare pentru zile senine.

A treia zi de Sf. Vasile a umblat pe „sub O ratie“ la „Podul Dâmboviței“; iar a patra zi a luat mărginile satului, prin „Chee“, a mers „Pe luncă“, „Peste Vale“ și a cincea zi în ziua de ajun, a răsbit în grosul satului. Umblă grăbit de tot, stă puțin pe la case, nu mai rămâneă câte nișel să bea ceaiul obișnuit pe la bogați, nu băgă în seamă și nu mai glumea pe socoteala mărgelelor puse pe praguri, scurtă taifasul, svârleă din fugă cuvintele dătătoare de nădejde și sfaturi împărtia puține de tot, aproape de loc, și tot

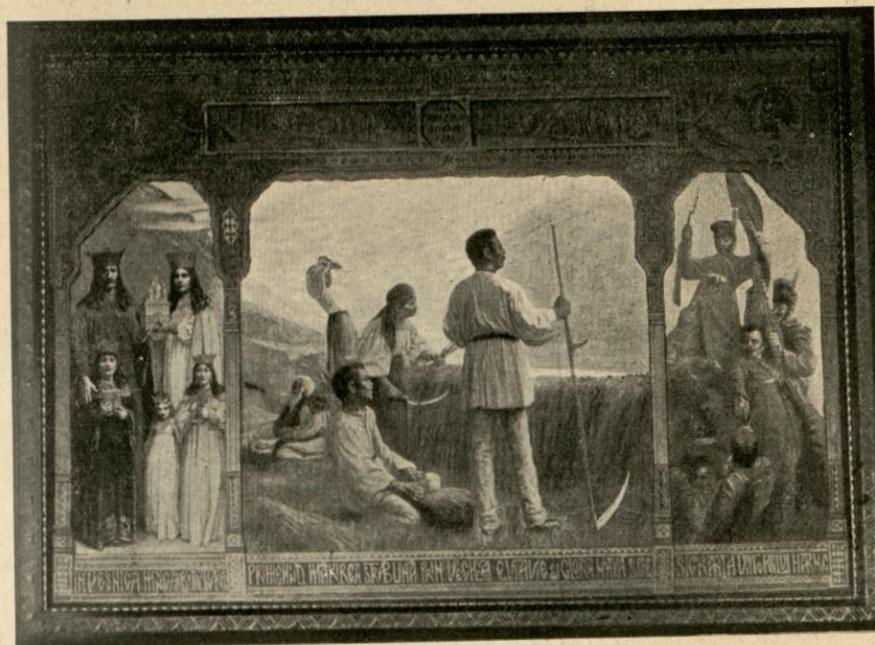
asa cu frunzele de merel din pămătuf pe la fete mari de măritat. Hotărît: aveă ce aveă Părintele Niță, zilele astea. Se vedea că era mănat de un îndemn, să sfârșească mai repede, ca omul care are să ajungă undeva la timp și era muncit de un gând neclintit, care-l posomoră la față, și închideă sufletul, și munciă creerul, stăruind mereu în chip de întrebare: „Să se ducă ori nu?“ De s'o duce, dă prilej omului astă nebun,

să facă tămbălău. Să nu se ducă, înseamnă că se teme de el și atunci drumul mai departe i-o fi mereu încâlcit. De aceea e mai bine să se ducă, întâmpă-se orice s'o întâmplă!

Cu tot zorul pus l-a apucat seara umblând pe „Ulicoara săracilor“ și pe „Valea lui Ecle“ și Blebea a băut de bucurie cu argătii lui și a trimis vorbă prin sat să vie a doua zi oamenii, să le dea socoteală pentru munca făcută la tăiatul de bușteni.

A sosit apoi noaptea, noapte lungă de mijloc de iarnă, cu viscol p'afară, cu căldură 'n casă. Pătruns până la oase de gerul zilei, Părintele Niță a băut ceai după ceai și, deși trudit d'atâta umblătură, somnul se depărtă mereu de el, alungat de icoana vie a certei cu bătrânlul Blebea, icoană 'nfiptă 'n față ochilor lui, ca o amintire ce pune stăpânire pe tine și nu vrea să te părăsească o clipă.

Ceară a pornit d'acolo. Biserica din jos, la care era Părintele Niță, se stricase ca să se facă alta nouă și acum, cu poruncă dela Protopop, tovarășul lui slujia la cea din mijloc, iar el la cea din sus. Si, la enoria asta, omul cel mai cu greutate, titor și epitrop totodată era Gheorghe Blebea, om mândru și pornit la gură ca o vijelie. Preotul de aci

Octavian Smigelschi: Tablicu comemorativ (vezi cronica).

dela biserică îi știa seama și umblă cu el ca cu un ou, să nu-l îndărjească cumva. Sărbătoarea trebuia să toace de intrare după gustul lui și iuția ori răriă slujba după cum îi vedea față, liniștită ori întunecată. Zicea o ectenie-două, făcea ce făcea și se uită la Blebea; iar dascălii cântau c'un ochiu pe carte și cu altul la el. Că, de nu-i venia la socoteală ceva, nu se uită că e 'n biserică și sbieră cât îl țineă pieptul.

Părintele Niță e drept, îl știa și Sf. Sa ce fel de om e; dar puțin îi păsă de asta. Ba a voit chiar să-i arete că nu se sinchiseste de el nici într'ale bisericiei, cum nu s'a sinchisit nici în daravelile satului, ori de căteori au fost alegeri de primar sau vre-o neînțelegere între el și obște. Si la Crăciun, când era el de rând, a pus să toace la două după miezul nopții și a eşit când se crăpă de ziua, după obiceiul lui. Bătrânlul Blebea a venit Tânziu de tot, c'o gură de credeai că i s'ar fi înecat în baltă ciopoarele de oi:

— Da ce e asta, popo? Crezi, că ești acolo 'n Joseni la tine, ca 'ntr'un sat făr' de câni?... Să faci bine, să 'ncepi slujba din cap, acu 'n față mea, ori nu-ți mai calcă picioarele 'n biserică!

Părintele Niță păreă însă că n'aude nimic. Cu glas lin, ca pornit din alte lumi, din lumi mai bune, răbdurii și iertătoare, zicea ecteniile de 'ncheiere. Bătrânuș Blebea se 'nfuriă și mai tare. I se făcuse față vânătă din galbenă cum eră, și dârdăia buzele și picioarele-i lungi, slăbănoage tremurau un tremur nemai văzut de oameni până atunci. A plecat apoi blodogorind, amenințând, chemând oameni după el, pe când în biserică se făcuse lanț lung de femei, de fete mari, de bătrâni și de copii, cari mergeau să primească pe rând în fața altarului cumunicătura sfântă din linguriță și potirul de argint.

După ce a sfârșit cu toate, Părintele Niță s'a desbrăcat de odădii, a eșit între icoane, a zis odată: „La mulți ani!“, a împărțit cu mână lui la tot omul câte o prescură și a pornit pe ușă, în mijlocul lor.

La poarta bisericii stă înfipt Blebea cu cățiva însă, cunoscuți ca răi de colț și 'ncepători de buclucuri; dar potopul de lume s'a isbit în ei, i-a dat la o parte, i-a 'mprăștiat.

A doua zi de Crăciun l-au așteptat pe Părintele la un loc toți enoriașii lui și a pornit cu ei spre locașul dumnezeesc. A treia zi și la Sf. Vasile tot aşa. Dacă a văzut bătrânuș Blebea, că nu-i rost să opreasă pe Preot dela biserică, să-i umiliască trufia, s'a bătut cu pumnii 'n piept și i-a jurat răsbunare și mai mare:

— Las' că vine ea Boboteaza! I-a trimis apoi vorbă prin oameni, să nu 'ndrăsnească să vie cu crucea 'n enoria lui, că n'are să-i fie bine.

.
Din zori de zi clopoțele au vestit sărbătoarea mare a botezului Domnului, sărbătoarea curățitoare de păcate prin apa sfintă. A venit lume multă, din cătune depărtate, de peste văi și dealuri și când a pornit spre gârlă și de acolo înapoi, cu prapore și sfeșnice înainte, păreă un furnicar înșirat pe o cărare.

După slujbă, Părintele Niță a vestit, din ușa altarului, lumea din Suseni, că are să vie p'acolo după prânz cu crucea. Si din tot numărul mare de enoriași, cari l-au întovărășit dela biserică spre casă, o ceată de flăcăi din Dâmbovicioara și de prin Joseni a fost tot timpul mai lipită de Părintele.

A plecat acum cu crucea, luând cu el numai pe feciorul său cel mare cu căldărușa, cățiva copii pentru cântat și pe Nae Dogaru, iapa neclintită a Sf. Sale în sărbătorile astea, cu 2–3 perechi de dăsagi la spinare.

Satul eră în plină sărbătoare. Fetele se gătea u zor-nevoe prin case; femeile stau pe la porți; bărbății adunați ici-colo în drum. La o cărciumă flăcăii începuseră jocul: se învârteau în loc câte doi-doi cuprinși de după gât și din când în când făceau câte un brâuleț aşa între ei, că nu eră încă amiazul, să se adune fete și lume multă.

Părintele Niță s'a înseninat la față când a zărit jocul în drum. Flăcăii ăștia erau din cei cari îl întovărășiseră azi dela biserică, și erau mai toți cunoscuți de aproape, și mulți umblaseră în vremuri cu crucea cu el. S'a apropiat de ei. Lăutarul a 'ncetat bârza itul, sulul jocului s'a opri și capetele toate s'a descooperit. Ucenicul Domnului, oprindu-se puțin locului, a botezat grămadă, urându-le noroc și mulți ani.

Nae al lui Bran, cetind par'că gândul Părintelui, a deschis vorba:

— Dar numai cu poșidicurile astea, Neico Popo?

— Apoi de, o 'ncurc și eu cum pot și cum dă D-zeu! Dacă voi v'ati făcut toți de horă?

Printre flăcăi s'a stârnit o mișcare, s'a strâns la un loc, s'a înțeles din ochi: Hai să mergem!

Nae al lui Bran vorbi iarăși:

— Dacă ne iezi, noi mergem cu toții, Neico Popo!; iar îndreptându-se cătră tovarăși: „De unde eră să ne iasă nouă pe ziua de azi o vadă de vin!“ Si la răspunsul bucuros al Părintelui, au pornit cu toții.

Mergeau întins pe drumul larg, spre capătul din sus al satului. Si 'n mersul astă numărul lor creșteau, că intrau printre rânduri și alți flăcăi, cu cari se întâlniau, se amestecau copii sburdalnici și femei cu lumânări aprinse, ba și oamenii mari lăsau sfatul și 'ngroșau zidul de apărare în jurul Părintelui, știind toți de ce e vorba, prevăzând primejdia și nevoia de ajutor. Si multe garduri s'a rupt în treacătul lor și mânilile se 'ncleștaseră pe parele groase, noduroase.

Au ajuns aproape de Gheorghe Blebea.

O negură de oameni se mișcă 'n curte, stau strânși pâlcuri, pâlcuri, cu vorbă mare, cu pahare de vin înainte.

Când au prins de veste că vine Preotul au eşit în grabă la poartă, s'au făcut buluc ca oile, cu Blebea la mijloc, au băgat cojoacele pe mânci, au dat căciulele pe ceafă și aşteptau.

Și Părintele Niță venia cu pași pripită, cu față senină în fruntea adunăturei lui. S'au zărit acum: un murmur ca de frunze când suflă vântul toamna, un vuet ca al apei când rupe ghiața 'n primăvară, un strigăt, eşit din gloate și au început să se înalțe căciulele 'n aer, să se 'nvârtească ciomegele în chip de pregătire și de îndemn la luptă. Fierberea de oameni îndărjiți, erau acum aproape față 'n față, se pătrundeau din ochi și fiecare nu se gândea decât cum să dea și pe cine să lovească 'ntâi.

Preotul înaintă liniștit, cu patrafirul de gât, cu crucea 'ntr'o mâna, cu pămătul într'alta.

— Îndărăt, îndărăt, nu se poate! se auzi un glas ca de om turbat.

— Pe iei, mă! tună d'odată un altul.

Cetele s'au apropiat, s'au amestecat, zeci de ciomege țintesc capul Preotului. O clipă numai de reculegere.

Părintele Niță s'a plecat, a muiat pămătul în căldărușă cu aghiazmă, a ridicat mâna și a 'nceput cântarea sfântă, întovărășit de toți cei din spatele lui:

„Mântuiește Doamne poporul tău și binecuvintează moștenirea ta...“

Un alt murmur a eşit acum din multime, un murmur ca acela ce-l înălță firea în toată dimineața frumoasă de vară, când se ivește la răsărit soarele dătător de vieță.

Și 'n murmurul acela au căzut ciomegele jos și cu capetele plecate, cu căciulele 'n mâni, veniau rând pe rând, înghesuindu-se oamenii toți să sărute crucea și să primească boțezul curățitor de păcate.

Pe bătrânuș Blebea l-a ținut locului mai mult și l-a lovit mai apăsat Părintele Niță cu pămătul, ca p'un cap de răutate ce eră. A stropit apoi toate odăile și grajdul lui cu cai, și a pornit mai departe prin sat în sus, cu tot puhoiul de lume după el, lăsând pe bătrânuș Blebea singur, cu sufletul luptând între mustrare și mângăierea răsărită din apa sfântă și din iertarea omului lui Dumnezeu, purtător de cruce!...

Rucăr.

Mihail Lungianu.

Învieră.

Din mii de guri-a lumii 'mprăștiate
Cuvinte noi întruchipează firea —
Cât ochii prind în necuprinse larguri,
E numai lmn viejii și cântare!

Din tainice adâncuri pământene
Și din lumina veșnicului Soare,
Copii în mii de chipuri, ai naturii,
Sorb laptele intineririi, lacomi!

Și toate-și au un drum și toate-o lege
Demonic de cuminte le-adâncește:
Le naște, le zâmbește și le-omoară
În spasmuri cumpănite și violențe!...

— Drumeț tăcut în lumea mea de gânduri,
Ca fiul rătăcit mă 'ntorc la tine:
Și iată-mă, din nou, cerșetorindu-ji
Natură, pentru mine, îndurarea!

...Spre cer înfrigurat, mi-aduc aminte,
De-atâteaori răsfrântu-mi-am privirea,
Pân' pleoapele-mi înrourate 'n lacrami
Căzut-au, vai, ne 'ncrezătoare 'n duhuri!

Și apelor, copii ai pribegiei,
Ceruțu-le-am de-atâtea ori repaos:
Plângând porneau apoi cotropitoare: —
Ne-asemănăm în vitregă-ne soartă!...

— Pierdut, reviu la matca ta, natură!
Mi-e sdrenjuită inima și legea!
Credința și nădejdea mi-s înfrânte! —
Să re'noiesc în tine vreau viața-mi!

La sănul tău, mă strângă-acum, păgâno!
Și 'n legea ta ce singură-i stăpână,
Botează-mă cucernic, preacurato,
Și vindecă-mi tu sufletul de rane!

Tu mintea mea 'n vâltoarea ta o crește!
Și ochii mei desmiardă-i tu, minune!
Simfirlor tocite și bolnave,
Deschide-le tu ceruri noi, fecioară!

...Din învieră care-o simji acuma,
Îmbujorându-ji fața și turnându-ji
În mădulare, sămburul viejii,
— Natură-mamă, dă-mi și mie-o rază!

D. Marcu.

Pagini străine.

— Ceasul de Iv. Turgheniev. —

(Urmare.)

XV.

Tatăl lui David tot nu mai soseă, și nici scrisoare nu trimetea. Era vară, luna lui Iunie pe sfârșite. Noi ne topeam în aşteptare.

Atunci auzirăm că Latkin slăbește tot mai mult și — cum era de prevăzut — se sfârșește de foame, iar casa lor cade în ruine și coprișul stă să se prăbușească. David se schimbă și se făcuse atât de mohorât și rău, încât abia te puteai apropiă. Mai adeseori se făcea nevăzut. Cu Raisa de loc nu mă întâlneam. Uneori o zăream în depărtare, trecând repede strada, cu mersul ei frumos, ușor, dreaptă ca săgeata, cu privirea întunecată și cuminte pe sub sprâncenele lungi, cu un aer de măhnire în față palidă și măngăioasă...

Mătușa, ajutată de Trankvillitatul ei, mă ocără, ca și până aici, și mănioasă îmi șoptea în urechi: „hoț, coconașule, hoț!“ Dar n'o luam în seamă; tata era foarte ocupat, ședea la masă, umblă încocace și 'ncolo, scria și nu voia să afle nimic.

Odată, trecând pe dinaintea mărului știut, aruncai, ca de obicei, o privire piezișă la locșorul cunoscut; mi se pără, ca și când s'ar fi petrecut oarecare schimbare deasupra pământului ce acoperia comoara noastră... Ca și când ar fi o moivilă acolo, unde mai înainte era o adâncitură, și petricelele nu erau puse așa. „Ce va să zică asta?“ mi-am zis. „Nu cumva oarecine a pătruns taina noastră și a desgropat ceasul?“

Trebui să mă încredințez despre adevară cu ochii mei. Pentru ceasul, care ruginează în sânul pământului, simteam, în sfârșit, o ne-păsare deplină; însă cum să permit să-l folosească altul? Îndată în ziua următoare, dededimineață, înarmat cu cuțitul, pornii în grădină, căutai locul cu pricina, sub măr, mă apucai de săpat, — și, săpând o groapă nu tocmai de un arşin*), eram încredințat deplin, că ceasul a dispărut, că cineva a pus mâna pe el, l-a scos, l-a furat!

Dar cine putea să-l... scoată, — afară de David?

*) Cot rusesc, arşin = 72 centimetri.

N. tr.

Cine altul știă, unde se găsește?

Astupai groapa și venii în casă... Simteam o jignire adâncă.

„Să presupunem — gândeam eu — că lui David i-a trebuit ceasul, ca să scape de foame și de perire pe fiitoarea sa soție sau pe tatăl ei... De ce n'a zis, că ceasul totuși prețuește ceva... Cum de n'a venit la mine, să-mi spună: „frate — (eu în locul lui David neapărat ziceam: frate) — frate! sunt lipsit, știu că tu n'ai bani, dar dă-mi voie să mă folosesc de ceasul acela, care împreună, noi amândoi, l-am îngropat sub mărul bătrân! Vezi doar, că nu aduce folos nimului, iar eu am să-ți fiu recunoscător, frate!“ Cu ce bucurie m'aș fi învoit! Însă a lucră pe ascuns, ca trădătorii, a nu se încrede într'un prieten... Nu! Aceasta n'o poate desvinovați nici un fel de patimă, nici un fel de lipsă!

Da, eram foarte jignit. Voiam să-i arăt răcelă, să fac pe îmbufnatul...

Însă David nu era dintr'aceia, care să observe și să se neliniștească pentru atâtă treabă.

Începui să fac aluziuni...

Dar se păreă, că David nu înțelege aluziunile mele.

Am zis în față lui, cât de josnic îmi pare mie omul, care, având un amic și înțelegând toată însemnatatea acestui sentiment sfânt, al amiciei, n'are cu toate acestea mărinimie destulă, să nu-și caute loc de scăpare în viclenie: ca și când s'ar putea ascunde așa ceva!

Rostind cuvintele din urmă, am râs disprețitor.

David însă rămase cu desăvârsire nepăsător!

La urmă, îl întrebai deadreptul: ce crede el, oare ceasul nostru a mai umblat câtva timp, îngropat în pământ, sau la moment să'a oprit!

El îmi răpunse: — Dar știe-l naiba! Cum ţi-a trăsnit ție asemenea idee?!

Nu știam, ce să gândesc. David, învederat, avea ceva pe inimă... numai cât nu furtul

ceasului. O întâmplare neașteptată mi-a dovedit nevinovăția lui.

XVI.

Mă întorceam odată acasă pe o ulicioară, de care mă feream de obicei, fiindcă acolo se află o casă lăturalnică, unde locuia dușmanul meu Trankvillitat; dar acum poate soarta m'a dus acolo. Trecând pe sub fereastra de jumătate închisă a unei cărciume, fără veste auzii glasul servitorului nostru Vasile, om Tânăr, cu nărvuri slabe, „leneș și destrăbălat“, cum zicea tata, — dar și mare cuceritor de inimi femeiești, pe care le ademenea cu glume, cu joc și cu cântec de cimpoi.

— Și aşa, uite, ce-au născocit! — zise Vasile, pe care nu-l puteam vedea, dar îl auzeam foarte lămurit: ședeau, pe semne, tocmai lângă fereastră cu ceva tovarăș, alătura de ceaiul aburind — și cum se întâmplă uneori la oameni în odaia încuiată, vorbeat, nebănuind că trecătorii pot să-i înțeleagă fiecare vorbă: — ce-au născocit? L-au îngropat în pământ!

— Minți! — mormăi al doilea glas.

— Dar eu îți spun! Așa-s domnișorii ăia, le lipsește o doagă! Mai cu seamă David ăla... e ca Isop. Mă trezesc odată în revârsat de ziua, și — mă apropiu de fereastra iatacului... Mă uit: ce să fie?... Amândoi cocoșii se duc în grădină, cu ceas cu tot, și sapă o groapă sub mărul cel mic, — după aceea îl aşeză acolo, ca pe un copilaș. Șapoi netezesc pământul, Doamne, ce destrămați!

— Ai dracului! grăi prietenul lui Vasile. — Așa-i, dacă-i răsfeți. Ei, și ce-i? Ai desgropat ceasul?

— Vezi bine, l-am desgropat. Acum e la mine. Dar să-l arăt, nu-mi vine la socoteală. A fost larmă grozavă pentru ceas. Că David, tot în noaptea d'atunci, îl șterpelise dela baba, de sub cap.

— O, o!

— Dar eu îți spun... Și, aşa cum zic, nu se poate să-l arăt. Însă, vezi tu, când au să sosească ofițerii, am să-l vând cuiva, — de nu-l voi juca în cărți.

N'am mai stat s'ascult, am alergat într'un suflet acasă, drept la David.

— Frate! — i-am zis, — frate! iartă-mă! Ti-am greșit! Te-am bănuit! Te-am învinovățit! Tu vezi, cât sunt de revoltat! Iartă-mă!

— Ce-ți lipsește? — întrebă David. — Vorbește lămurit!

— Te-am bănuit, că ai desgropat de sub măr ceasul nostru.

— Iarăș ceasul! Poate nu mai e acolo?

— Nu mai e acolo; am gândit, că tu l-ai luat, ca să dai ajutor cunoșcuților tăi. Însă toată treaba a făcut-o Vasile.

Am spus lui David tot ce-am auzit sub fereastra cărciumii.

Dar cum să descriu mirarea mea! Presupuneam, la urmă, că David se va necăji; însă nicidcum nu puteam să mă aştept la astfel de izbucnire. Abia sfârșii de spus, și-l cuprinse o furie nespusă. David, care purtașe un dispreț pentru toată șiretenia aceasta, cum zicea el, „sarbădă“ cu ceasul; David, care susținuse, nu odată, că nu plătește o lămâie stoarsă — acum d'odată sări din loc, s'aprinse, își strânse dinții, amenințând cu pumnii. „Asta nu poate rămâneă așa! — zise în sfârșit. — Cum îndrăznește el să-și însușească un lucru străin. Am să-i arăt, stai! Cu hoții n'am să fiu îngăduitor!“ — Mărturisesc, nici până astăzi nu înțeleg, ce-a putut să înfurieze într'atâtă pe David: eră poate și fără d'aceea întărit, iar purtarea lui Vasile a turnat numai ulei pe foc; ori l-a măhnit bănuiala mea — nu pot spune, — dar eu niciodată nu-l mai văzusem așa cloicotind. Cu gura căscată stam în fața lui și mă minunam, cum răsuflă de greu și de puternic.

— Ce ai de gând să faci? — întrebai în sfârșit.

— O să vezi acușii — după prânz, când tata să-așezat la odihnă. Am să găsesc pe batjocoritorul! Să stăm puțin de vorbă!

„Elei, — gândii: — n'ăș vrea să fiu în locul „batjocoritorului“. Ce-o săiasă d'aici, Doamne, Dumnezeule!“

XVII.

Iată ce-a ieșit:

Îndatăce sosì linisteala somnoroasă, care se aşterne ca o pilotă călduroasă în casa rusescă după sfârșitul mesei, (mie îmi băteă inima, cum mergeam la spatele lui) David se îndreptă către odaia slugilor și chemă

afară pe Vasile. La început nu voia să iasă; la urmă se supuse și veni după noi în grădiniță.

David stă aproape de slugă, față 'n față. Vasile era tocmai cu un cap mai înalt.

— Vasile Terentiev! — începù cu glas hotărît tovarășul meu: — de sub mărul acesta, sunt d'atunci șase săptămâni, ai scos ceasul nostru, ascuns acolo. Tu n'ai avut drept să-l ieji, că nu eră al tău. Să-l dai îndărăt, îndată!

Vasile era să se 'ncurce; dar se cumpăni:

— Ce fel de ceas? Ce spui dumneata? Să mă bată Dumnezeu! N'am nici un ceas!

— Eu știu ce vorbesc; nu minți. Ceasul e la tine. Să-l dai îndărăt!

— Nu-i la mine ceasul dvoastră.

— Dar ce ziceai la cărciumă... — începui vorba, însă David mă opri.

— Vasile Terentiev! — izbucni el întunecat și amenințător. Știm, de bună seamă, că ceasul e la tine. Îți spunem pe cinste: dă-l îndărăt.

— Că, de nu-l dai...

Vasile zâmbi obraznic:

— Și ce-o să-mi faceți atunci? Mai lasă!

— Ce? — Avem să ne luăm la bătaie, noi doi împotriva ta, până când sau tu ne-ai biruit pe noi, sau noi pe tine.

Vasile începù să râdă.

— Să vă luați la bătaie? — Asta nu-i lucru domnesc! Cu o slugă să vă bateți?

David deodată se acătuia cu mâinile de pieptul lui Vasile.

— Bine; n'avem să ne batem cu pumnii — zise scrâșnind, — ascultă! Am să-ți dau un cuțit, și am să iau și eu unul... Ei, și vom vedea, care pe care? Alexe! — îmi grăitoruncitor, — adu-mi cuțitul meu, știi, cu mânerul de os — e pe masă; eu mai am unul la mine, în buzunar.

Vasile încremeni. David îl mai ținea de pieptar.

— Aveți milă... aveți milă, David legorici, — începù a bâlbăi, și-l năpădiră lacrimile: ce vreți cu mine? Ce vreți? Lăsați-mă!

— Nu te las. — Pentru tine nu-i iertare! Și chiar de-ai scăpă astăzi, mâne iarăș începem. — Alexe! unde-i cuțitul?

— David legorici! — începù să urle Vasile: — nu face moarte de om... Ce! Ceasul... Da, vezi bine... A fost o glumă. Vi-l aduc

în minutul acesta. Ce-i și asta?! Odată era să spinteci pântecele lui Crisant Lukici, acum pe-al meu! — Lăsați-mă, David legorici... Tot atât, v'aduc ceasul. Numai să nu mă spuneți la domnul.

David îl lăsa din mâni. Mă uitai în fața lui: în adevăr, — nu numai un servitor s'ar fi însăjumât. Atât era de întunecată... și rece... și dârzbă.

Vasile se repezi în casă, și iute se întoarse cu ceasul în mână. — Fără nici o vorbă îl dede lui David, și pe dată plecă îndărăt, bucuros că a scăpat; iar din prag strigă „uf! lucrul naibi!”

Era încă tot grozav la față, David, și mișcând din cap, plecă spre odaia noastră. Pornii și eu încet după el. „Suvarov! Ca și Suvarov!” ziceam în mine. — Pe atunci, în anul 1801, cel mai mare erou național rus era Suvarov.

XVIII.

David încuiă ușa, puse ceasul pe masă, își scărpină mâinile și — o, minune — începù a râde. — Uitându-mă la el, începui să râd și eu.

— Curată bazaconie! — zise. — Nici decum nu putem să ne desbărăm de ceas. E vrăjit, cu adevărat. Și de ce m'am mâniat așa d'odată?

— Da; de ce? — repetai. — Dacă l-ai fi lăsat lui Vasile...

— A, nu! — mă întrerupse David. — Asta ar însemna ușurătate! Dar ce ne facem acum cu el?

— Da! Ce?

Ne uitam la ceas — și ne socoteam. Împodobbit cu o panglicuță albastră mărgelată (nenorocitul Vasile în grabă n'a mai ajuns să ia jos panglicuța, care era a lui) — în cea mai mare liniste își făcea lucrul; ticăind înainte fără să se opreasca puțin — și mișcând încetișor arătătorul de aramă al minutelor.

— Poate să-l mai îngropăm odată? Ori să-l dăm în cupor? — făcui eu propunerea.

— Ori iată ce: să-l cinstim lui Latkin?

— Nu, — răspunse David. — Nici una din căte ai spus. Ci uite ce: în cancelaria guvernatorului s'a organizat un comitet, s'adune ofrande în folosul celor arși din Kasimov. Orașul Kasimov, se zice, a fost pre-

făcut în cenușă, cu biserici cu tot. Și, se zice, că acolo la comitet se primesc de toate: nu numai pâne sau bani — ci orice lucruri în natură. — Aide, să-l dăm acolo! Ei?

— Să-l dăm! să-l dăm! — aprobai. — Foarte frumoasă idee. Dar eu credeam, fiindcă familia prietenilor tăi sufere lipsă...

— Nu, nu; la comitet! — Familia Latkin se poate lipsi de ceas. — La comitet!

— Ei, la comitet — ca la comitet. — Numai căt, eu cred, c'ar trebui să scriem ceva de-a dreptul cătră guvernator.

David se uită la mine. — Tu crezi?

— Da; multă vorbă, la urmă, nu trebuie. Ci numai — câteva cuvinte.

— De exemplu?

— De exemplu... începem aşa: „devenind”... sau mai bine: „adânc mișcați”...

— „Adânc mișcați”... bine.

— După aceea va trebui să zicem: *acest mic obol al nostru*...

— Obol... e bine și asta; haid, prinde peana, șezi, scrie, dă-i!

— Mai întâi un concept, — observai.

— Fie și concept; numai scrie, scrie... Iar eu până atunci am să-l curăț nițel cu cretă.

Luai o coală de hârtie, ascuții peana; dar n'avui vreme să scriu d'asupra: „Excele nței Sale Prealuminatului Domn Principe“ (pe atunci guvernatorul nostru eră principalele X.), când mă oprii, atins de un sgomot neobișnuit... care fără veste se ridică în casa noastră. — David încă auzi sgomotul și se

opri și el, ținând ceasul în mâna stângă, iar peticelul cu cretă în cea dreaptă. Privirăm unul la altul. Ce va să zică tipetele ascuțite? — Acestea e urletul mătușii... dar acesta? — Acestea eră glasul tatălui meu, răgușit de supărare. „Ceasul! ceasul!“ sbieră cineva, de nu cumva Trankvillitat. — Picioarele tropăiau, podelele scârțăiau, ceata întreagă alergă... Venea drept cătră noi. Eu mă sfârșeam de frică; dar și David eră ca lutul la față, iar la ochi ca vulturul. „Vasile, ticălosul, ne-a trădat“, murmură printre dinți David... Ușa se deschise largă... și tata în halat, fără cravată, mătușa în haină de casă, Trankvillitat, Vasile, Iușka, un alt servitor, bucătarul Agapit — toți străbătură în odaie.

— Înfami! — strigă tata, abia resuflând... În sfârșit v'am prins! — Si zăbind ceasul în mâinile lui David: — dă-l încoace! sbieră tata, — dă încoace ceasul!

Însă David, fără să zică nici un cuvânt, sări cătră fereastra deschisă — și hop d'acolo în curte, — și la stradă!

Deprins a imită întru toate modelul meu, sări și eu, și alergai pe urmele lui David...

„Prinde-l! Oprește-l“ tună după noi o amestecătură de glasuri sălbaticice.

Dar noi fugteam pe stradă, fără căciuli în cap, David înainte, eu cățiva pași în urma lui, iar după noi tropotul și alarma prigoniitorilor!

Trad. din originalul rusesc de E. Hodos.

(Va urmă).

Cântece.

(După Hafis).

I.

De multe ori ceru durerea
La poarta inimii intrare,
Dar totdeauna neclintite
Rămas-au grelele zăvoare.

Dar azi din nou veni și, iată,
În grabă poarta fù deschisă
La glasul ei, — căci azi durerea
De ochii tăi a fost trimisă.

II.

Deși port ca toți aceeaș haină simplă de țărăna,
Port mărgăritare însă și comori în suflă rare,
Dar de nu și le-aș aşterne înaintea ta, stăpână,
Ar avea vre-un rost în lume mândrele-mi mărgăritare ?!

Ecaterina Pitiș.

Cronica.

Tabloul comemorativ al d-lui Octavian Smigelschi a fost făcut din prilejul serbărilor jubilare din 1906. Partea din mijloc a tripticului (țărani la secere) reprezintă neamul românesc muncind moșia străbună, sfîntită prin evlavia strămoșilor (partea stângă cu familia de voevod ca ctitori de mănăstire), privind cu încredere spre viitorul asigurat prin războiul pentru independență (partea dreaptă lupta pentru steag). Relieful din dreapta reprezintă urzirea neamului românesc (portretul lui Traian și trecerea Dunării cu legiuinile), iar relieful din stânga portretul regelui Carol și trecerea Dunării la 1878. — Inscriptia de jos e următoarea: „In veșnică muncă roditoare, primenind mărire străbună, prin vechea evlacie și gloria nouă spre siguranță viitorului harnic.” — Tabloul astăzi se găsește în proprietatea d-lui Francisc Hosszu-Longin, avocat în Deva, care a binevoit a ne pune la dispoziție reproducerea fotografică ce o publicăm.

*

Știri. Vineri, la 14 Maiu n., a răposat, în București, poetul mulțimii, Dumitru Marinescu, cunoscut sub pseudonimul Marion. Adresându-se în poezile sale vesele pădurilor mai largi, a ajuns poate cel mai popular poet român.

Născut în București, la 1869, absolvind liceul, Marion începuse să colaboreze la diferite ziaruri și reviste, iar mai târziu, când apără ziarul „Universul”, trecu în redacția ziarului acestuia. Versurile sale pline de umor și descrierile sale hazlii asupra vieții de mahala îl făcău în curând popular, căstigând și cetitorii noi ziarului la care colaboră. Pe lângă activitatea sa rodnică de gazetar, Marion a publicat și mai multe lucrări, dintre cari mai bine primite au fost „Cartea soacrelor” și „Taman la Pont”, două piese teatrale jucate aproape pe toate scenele din România.

Înmormântarea lui a avut loc Duminecă, 3/16 Maiu.

* Vineri, 14 Maiu n., s'a deschis în București sesiunea generală a Academiei române, fiind de față 27 de membri. Ședința de deschidere a fost condusă de președintele Academiei, dl Anghel Saligny.

În sesiunea aceasta se vor vota premiile din deosebitele fundațiuni și se vor alege membri noi în locurile vacante (trei în secțiunea istorică și unul în secțiunea științifică), în locul răposașilor membri V. Babeș, S. Fl. Marian, Nic. Popea și P. S. Aurelian.

* Comitetul pentru ridicarea unei statui lui Cuza-Vodă a ținut la 17 Maiu n. o ședință în care s'a ales cu unanimitate o comisiune cu chemarea să se ingrijască de executarea cât mai grabnică a statuie. Situația fondului adunat pentru această statuie e de 74.871 lei 15 bani.

* În „Adevărul” (Nr. din 4 Maiu a. c.) se spune că revista noastră, deși are venituri mari, plătește slab pe colaboratori... Aceste afirmații au nevoie de câteva rectificări: 1. Veniturile mari sunt o iluzie poetică a cronicarului dela „Adevărul”. 2. Colaboratorii noștri sunt destul de bine plătiți pentru munca lor,

având în vedere împrejurările neprielnice în cari trăesc revistele literare la noi. 3. Sunt bine retribuți chiar și poeții cari primesc Lei 6.20 de bucată, când au obiceiul să o publice în același timp în mai multe ziare și reviste sau când își reedită poezile apărute de căte 3—4 ori în diferite publicații. Cazul lui Victor Eftimiu, — care dacă nu e multămit cu tarifurile pieții noastre literare, are libertatea să-și plaseze în altă parte marfa. Astăzi doar e o dibacie să fiu bun negustor literar!

* II. Sa episcopul Aradului învite, printr'un circular, pe preoți și învățători să îndemne pe țărani să-și deie copiii la meserii.

Se caută spre cumpărare:

„Revista Ilustrată” (red. de I. Baciu); — „Lumea Ilustrată” (red. de I. Simu); — „Rândunica” (red. de S. Moldovan); — „Minerva” (red. de I. Cătăeanu). — Se cumpără colecții complete sau numere singurative.

A se adresă Administrației revistei noastre.

*

„Amicul Poporului”, calendar redactat de Visarion Roman, pe anii 1861—1869. Ofertele, cu indicarea prețului, a se adresă librăriei W. Krafft — Sibiu.

*

Revista „Preotul român” pe 1881 (red. de N. F. Negrușiu) se caută spre cumpărare. A se adresă: Elisaveta Sima, Czizér, Szilágy m.

„Sentinela“

institut de economii și credit ca societate în Satulnou, cu filială în Sân-Mihai, efectuează toate operațiunile de bancă. După depuneri plătește 5% interesă și darea după acestea. Depunerile se pot trimite și cu postă, spre care scop se dau cecuri postale dela institut. Pentru noua emisiune de acții, cu 110 cor. pentru acționari și 112 pentru neacționari se pot cere prospecte.

[1—5]

Direcția.

Îi convine oricui!

Patru perechi de ghete numai 8 cor.

În urma greutăților ivite într-o fabrică, am mandat să desfac 50.000 per. de ghete. Furnizez căte două per. ghete de bărbați și două per. ghete de dame, fason modern, elegant, pingele bătute cu cuie, de piele neagră sau brună, după măsură, — cu prețuri reduse, numai 8 cor. toate patru perechile, cu ramburs.

G. Kapelusz, Podgorze, Nr. 933.

Schimbul permis, ev. se restituie banii. 1 cutie de pastă de văxuit gratis la orice comandă.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.